

KAKO BOMO PREMAGALI PODNEBNE SPREMEMBE?

spletno posvetovanje z evropsko poslanko Romano Jordan Cizelj za konferenco v Kopenhagnu in delo v Evropskem parlamentu 17. november 2009 - 15. januar 2010

Državlanski forum

Inštitut za elektronsko participacijo (INePA)

Poročilo spletnega posvetovanja s poslanko v Evropskem parlamentu dr. Romano Jordan Cizelj

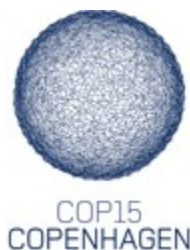
»Kako bomo premagali podnebne spremembe?«

Državlanski forum Evropske razprave

www.evropske-razprave.si

Končna verzija (nelektorirano besedilo)

Poročilo posveta o podnebni konferenci v Kopenhagnu pripravil Simon Delakorda, moderator

www.inepa.si

<http://en.cop15.dk/>

www.europarl.si

Ljubljana, 17.december 2009

Poročilo je bilo pripravljeno v okviru projekta VIDI - *Visualising the Impact of the legislation by analysing public DIscussions using statistical means*, ki je sofinanciran s strani Evropske komisije v okviru iniciative eParticipacija (www.vidi-project.eu).

Kazalo vsebine

1. Povzetek končnega poročila posveta in spletne ankete.....	3
2. Podatki o moderiranem spletnem posvetu in spletni anketi do 17.12.2009.....	4
3. Uvod.....	4
3.1 Namen in cilj spletnega posveta.....	4
3.2 Izhodiščna vprašanja spletnega posveta.....	4
3.3 Spletna anketa.....	5
3.4 Projektni okvir.....	5
4. Procesno poročilo posvetovanja.....	5
5. Vsebinsko poročilo razprave.....	5
5.1 Pričakujete, da bo dosežen končni sporazum, ali ocenjujete, da je to trenutno še nemogoče?.....	5
5.1.1 Pričakovanja in zahteve okoljski nevladnih organizacij (Focus, Greenpeace, GWP Slovenija in Umanotera).....	6
5.1.1.1 Focus.....	6
5.1.1.2 Greenpeace.....	7
5.1.1.3 GWP Slovenija (Global Water Partnership Slovenija).....	8
5.1.1.4 Umanotera.....	9
5.2 Koliko časa lahko mednarodna skupnost še porabi, da doseže dokončni sporazum?.....	9
5.3 Kakšno odgovornost za zmanjšanje izpustov bi morale prevzeti razvite države in kakšno države v razvoju?.....	9
5.4. Kako bi morala biti porazdeljena finančna bremena?.....	10
5.5 Kakšna stališča naj na COP15 zastopa EU in kako naj nastopa Slovenija?.....	10
5.6 Ostale vsebinske teme, ki so jih sodelujoči odprli med razpravo.....	11
5.6.1 Kaj povzroča podnebne spremembe?.....	11
5.6.2 S katerimi viri energije je potrebno nadomestiti fosilne vire?.....	12
5.6.2.1 Les.....	12
5.6.2.2 Jedrska energija.....	12
5.6.3 Producerske in finančne omejitve obnovljivih virov.....	12
5.6.4 Energetska učinkovitost, zanesljivost in naložbe.....	12
5.6.5 Električni avtomobil.....	12
5.7 Kakšen bo vaš osebni prispevek k uresničitvi ciljev?.....	13
5.8 Ali in kako ste pripravljeni spremeniti svoje dnevne navade, da bi živeli »bolj zeleno«?.	13
5.9 Ste pripravljeni na povišanje cen izdelkov, ki bi nas prisilile k bolj premišljenemu trošenju?.....	14
5.10 Kateri izdelki naj bi to bili, da ne bi obremenili tistih skupin prebivalstva, ki živijo skromno in bi jih s podražitvami lahko pahnili v revščino?.....	14
5.11 Kateri izdelki naj bi to bili, da ne bi obremenili tistih skupin prebivalstva, ki živijo skromno in bi jih s podražitvami lahko pahnili v revščino?.....	14
5.12 Ostali komentarji in vprašanja sodelujočih v razpravi.....	15
5.12.1 Zavajajoč naslov spletne razprave.....	15
5.12.2 V razpravi podana vprašanja.....	16
6. Foto utrinek spletnega video prenosa.....	16

Poročilo moderiranega spletnega posvetovanja »Kako bomo premagali podnebne spremembe?«, ki je potekalo na Državljanškem forumu Evropske razprave (www.evropske-razprave.si)

1. Povzetek končnega poročila posveta in spletne ankete

V razpravi podana mnenja in stališča o pričakovanih zaključkih mednarodne podnebne konference v Kopenhagenu so razdeljena na tiste, ki pričakujejo ustrezen in zavezujoč podnebni dogovor (optimisti), tiste, ki menijo, da dogovor ne bo nič posebnega (realisti) in tiste, ki menijo, da na konferenci ne bo dogovora (pesimisti).

Svoja pričakovanja in zahteve do rezultatov konference so v razpravi podale okoljske nevladne organizacije Focus, Greenpeace, GWP Slovenija in Umanotera. Večina sodelujočih v razpravi se je strinjala, da ima mednarodna skupnost malo časa za doseg dokončnega sporazuma.

Pri vprašanju prevzemanja odgovornost za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov so bila stališča sodelujočih v razpravi razdeljena med tiste, ki menijo, da mora biti odgovornost za zmanjšanje izpustov enakomerno porazdeljena med razvitimi državami ter državami v razvoju in tiste, ki menijo, da bi morale odgovornost za zmanjšanje izpustov prevzeti razvite države.

V razpravi je prevladovalo mnenje, da bi morale finančno breme zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov prevzeti razvite države. Kot argumenti za takšno stališče so bili navedeni razvojni, kapacitetni in etični argument.

Pri vprašanju glede stališč Evropske unije in Slovenije na konferenci v Kopenhagenu so se oblikovale tri skupine mnenj (kozmpolitska, diplomatska in nacionalna). Kozmpolitska skupina zagovarja mnenje, da mora Slovenija zagovarjati globalni interes na podlagi pravičnosti, druga skupina zagovarja diplomatsko vlogo Slovenije kot povezovalke različnih interesov, nacionalna skupina pa zagovarja izključno interese države Slovenije.

V razpravi so bila podana različna stališča in interpretacije o tem ali so podnebne spremembe rezultat človekove dejavnosti oziroma ali gre procese, na katere človek nima vpliva. Del razpravljavcev meni, da so podnebne spremembe neposredni rezultat človeške dejavnosti, medtem, ko nasprotniki zagovarjajo mnenje, da se globalno segrevanje v resnici ne dogaja.

Del razprave se je osredotočil tudi na prednosti uporabe posameznih virov energije (les in jedrska energije) pri nadomeščanju fosilnih virov energije ter omejitve sončne energije. Dodatno so bila izpostavljena mnenja o premajhni energetske učinkovitosti, nezadostni zanesljivosti energetske oskrbe in naložbah.

Sodelujoči v razpravi so izpostavili številne in raznolike ukrepe ter investicije pri zmanjševanju posledic podnebnih sprememb, katerih večina pa se je zgodila brez pomoči in subvencij države.

Večina sodelujočih razpravljavk in razpravljavcev je že spremenila osebne navade in jih še spreminja, da bi živeli bolj zeleno. Manjši del je skušal vplivati tudi na svoje družine in prijatelje. Evropske kot državne institucije pri tem ne dajejo najboljšega zgleda.

Večina sodelujočih v razpravi pričakuje oz. je mnenja, da bi se ob določenih pogojih morale povečati cene izdelkov, ki bi prisilile k bolj premišljenemu trošenju.

V spletni razpravi so bili podani tudi komentarji v zvezi z zavajajočim naslovom spletnega posveta ter konkretna vsebinska vprašanja.

Rezultati spletne ankete »Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja?« so pokazali, da sodelujoči v anketi najpogosteje ločeno zbirajo odpadke, redno ugašajo luči, ko odidejo iz prostora in v trgovino vedno prinesejo svojo vrečko za večkratno uporabo. Najmanj pogosto pa izklapljajo električne naprave iz stanja pripravljenosti, perejo redkeje in ko je pralni stroj poln ter so znižali temperaturo v stanovanju za vsaj 1 °C.

2. Podatki o moderiranem spletnem posvetu in spletni anketi do 17.12.2009

Spletni naslov: Državlanski forum Evropske razprave <http://www.evropske-volitve.si/forum/34.html>

Časovni okvir: 17. november 2009 – 15. januar 2010

Tema: moderirano spletno posvetovanje z naslovom »Kako bomo premagali podnebne spremembe?«

Število posredovanih prispevkov: 43

Število ogledov spletne razprave: 1415

Število posredovanih odgovorov v spletni anketi: 35

Projektni okvir: VIDI - Visualising the Impact of the legislation by analysing public DIscussions using statistical means (www.vidi-project.eu).

Moderiranje in poročanje o razpravi: Inštitut za elektronsko participacijo (INePA).

3. Uvod

3.1 Namen in cilj spletnega posveta

Moderirano spletno posvetovanje »Kako bomo premagali podnebne spremembe?« poteka na Državlanskem forumu Evropske razprave od 17. novembra 2009 do 15. januarja 2010. Namen razprave je zbrati priporočila in predloge zainteresiranih posameznikov, javnosti in organizacij o pričakovanih zaključkih mednarodne podnebne konference v Kopenhagenu ter kako premagati podnebne spremembe. Cilj posvetovanja je oblikovati poročilo o mnenjih in stališčih razprave. Te pa si bo evropska poslanka dr. Romana Jordan Cizelj prizadevala upoštevati pri svojih nastopih na konferenci in po potrebi predlagala dodatne aktivnosti Evropskega parlamenta na področju politike podnebnih sprememb.

3.2 Izhodiščna vprašanja spletnega posveta

a) »Kakšna so vaša pričakovanja o zaključkih konference COP15? Pričakujete, da bo dosežen končni sporazum, ali ocenjujete, da je to trenutno še nemogoče? Koliko časa lahko mednarodna skupnost še porabi, da doseže dokončni sporazum? Kakšno odgovornost za zmanjšanje izpustov bi morale prevzeti razvite države in kakšno države v razvoju? Kako bi morala biti porazdeljena finančna bremena? Kakšna stališča naj na COP15 zastopa EU in kako naj nastopa Slovenija?«

b) »Kakšen bo vaš osebni prispevek k uresničitvi ciljev? Ali in kako ste pripravljeni spremeniti svoje dnevne navade, da bi živeli »bolj zeleno«? Ste pripravljeni na povišanje cen izdelkov, ki bi nas prisilile k bolj premišljenemu trošenju? Kateri izdelki naj bi to bili, da ne bi obremenili tistih skupin prebivalstva, ki živijo skromno in bi jih s podražitvami lahko pahnili v revščino?«

3.3 Spletna anketa

Vzporedno z moderirano spletnim posvetovanje je sodelujočim v razpravi na voljo tudi spletna anketa. Anketno vprašanje je naslednje »Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja?«. Sodelujoči v anketi lahko izbirajo med naslednjimi odgovori (možnih je več odgovorov): v trgovino vedno prinesem svojo vrečko za večkratno uporabo, namesto dvigala raje izberem stopnice, temperaturo v stanovanju sem znižal/a- za vsaj 1 °C, ločeno zbiram odpadke, redno ugašam luči, ko odidem iz prostora, perem redkeje in ko je pralni stroj poln, električne naprave izklapljam iz stanja pripravljenosti, ničesar ne počnem sistematično, me sploh ne zanima. Spletna anketa je dostopna prek spletni strani Državlanskega foruma Evropske razprave http://www.surveymonkey.com/s.aspx?sm=ShtH17nECNFy_2fw3J5fEmQg_3d_3d.

3.4 Projektni okvir

Izhodiščna vprašanja posveta, vsebinska gradiva, spletne povezave do relevantnih dokumentov, pregled političnega okvira in anketno vprašanje je pripravila Pisarna poslanke v evropskem parlamentu dr. Romane Jordan Cizelj. Poročilo spletnega posveta je pripravila nevladna organizacija Inštitut za elektronsko participacijo (INePA), ki je izvajala tudi javno promocijo razprave, obveščanje ciljnih javnosti in institucij ter skrbela za tehnično vzpostavitev in moderiranje spletnega Državlanskega foruma evropske razprave. Spletni forum predstavlja pilotni primer projekta VIDI - Visualising the Impact of the legislation by analysing public DIscussions using statistical means, ki je sofinanciran s strani Evropske komisije v okviru iniciative eParticipacija (www.vidi-project.eu).

4. Procesno poročilo posvetovanja

V spletni razpravi je bilo objavljenih **43 prispevkov**, ki so dostopni na spletni povezavi Državlanskega foruma <http://www.evropske-volitve.si/forum/34.html>. V spletni anketi je bilo oddanih **35 glasov**. Spletno posvetovanje in anketa sta bila odprta za vse uporabnike interneta, sodelovanje pa je bilo omogočeno tudi prek spletnega video prenosa javne razprave »Kaj pričakujemo od podnebne konference v Kopenhagenu?«, ki je potekala 7. decembra v Ljubljani in vprašalnikov, ki so bili razdeljeni udeležencem na dogodku.

5. Vsebinsko poročilo razprave

Odgovori na sklop vprašanj z naslovom »Kakšna so vaša pričakovanja o zaključkih konference COP15?« in »Kakšen bo vaš osebni prispevek k uresničitvi ciljev?« so bili naslednji:

5.1 Pričakujete, da bo dosežen končni sporazum, ali ocenjujete, da je to trenutno še nemogoče?

Mnenja in stališča v razpravi so se razdelila med na tiste, ki pričakujejo ustrezen podnebni dogovor (optimisti), tiste, ki menijo, da dogovor ne bo nič posebnega (realisti) in tiste, ki menijo, da na konferenci ne bo dogovora (pesimisti).

Zagovorniki ustreznega dogovora pričakujejo in upajo, da bo navkljub interesom politike in naftne industrije v Kopenhagenu sprejet pošten, pravičen in ambiciozen podnebni dogovor. Sporazum bi

moral biti zelo natančno zastavljen in pravno-zakonodajno zavezujoč za vse članice podpisnice. Potrebno je globalno delovanje, ker je problem podnebnih sprememb problem vseh prebivalcev planeta Zemlja in je zato odgovornost na ramenih vseh.

Del sodelujočih v razpravi meni, da bo na konferenci sicer dosežen napredek, vendar brez spektakularnih premikov. Podnebni dogovor bo rezultat trajnega evolucijskega procesa. Zgodil se bo konsenz na politični ravni oz. le politični dogovor brez pravnih posledic.

Pesimisti ne pričakujejo podnebnega dogovora. Konferenca po njihovem mnenju ne bo prinesla dolgoročnih zavezujočih sporazumov, ker je nekonsistentnost in ne-volja med državami več kot očitna. Prav tako je bilo izraženo mnenje, da je že prepozno za ukrepe, saj se podnebne spremembe že dogajajo. Svetovne konference poleg tega porabijo veliko denarja za osebne promocije in logistiko (letalski prevozi) na račun visokih ustanov, a ne prinašajo rešitev.

Izraženo je bilo tudi opozorilo, da zgolj globalno usmerjene akcije le še stopnjujejo krizo. Podnebne spremembe bomo premagali šele takrat, ko bo med ljudmi v družini in sosesčini (mikro raven) zavladal red.

Prav tako je bilo izpostavljeno mnenje, da bomo navkljub sprejemanju sporazumov globalno gledano ostali na enaki poziciji dokler bo kapital prioriteta tako politike kot gospodarstva. Ko se bo politika začela zavedati negativnih posledic kapitalizma in le tega poskušala z intervencijami omejiti, so mogoče velike spremembe predvsem v smeri večje kolektivne pripadnosti, da je vprašane ohranjanja narave del naše lastne etike in morale. Vloga politike je, da uskladi različne interese, doseže konsenz, oblikuje sporazume in predvsem poskrbi za to, da bodo le ti implementirani.

5.1.1 Pričakovanja in zahteve okoljski nevladnih organizacij (Focus, Greenpeace, GWP Slovenija in Umanotera)

5.1.1.1 Focus

Podnebna konferenca v Kopenhagnu daje svetovnim voditeljem priložnost, da dosežejo dogovor, ki bo podnebno krizo v resnici učinkovito naslovil. Znanstveniki nas opozarjajo, da nas trenutne emisijske poti vodijo v katastrofo in nov podnebni dogovor mora odgovoriti na vse bolj zastrašujoče napovedi znanstvenikov, preprečiti najhujše posledice podnebnih sprememb in omogočiti dostojno življenje vseh ljudi na svetu.

Uspešen rezultat Kopenhagna je na dosegu rok - vse kar potrebujemo je, da politiki pokažejo politično voljo. Po mnenju Focus društva za sonaraven razvoj so bistveni elementi dogovora v Kopenhagnu:

1. Omejitev dviga temperature čim nižje pod 2°C.
2. Pravno zavezujoči cilj za razvite države kot skupino v višini 40 % zmanjšanja izpustov glede na leto 1990 do leta 2020, večina teh zmanjšanj mora biti doseženih z domačimi ukrepi.
3. Dodatno, zadostno in predvidljivo financiranje za države v razvoju za njihovo nizkoogljično rast in prilagajanje na posledice podnebnih sprememb, zagotovljeno s strani razvitih držav. Raziskava Združenih narodov iz leta 2009 ugotavlja, da je potrebnih 500 milijard dolarjev letno, vsaj 195 milijard dolarjev pa mora biti javnih sredstev, zagotovljenih skozi mehanizme, ki zagotavljajo, da bo denar v resnici na voljo, kot npr. avkcioniranje mednarodni emisijskih kuponov.

4. Sistem tehnološkega sodelovanja, ki bo zagotovil trajnostni razvoj, prispeval k zmanjšanju revščine in omogočil dostop do trajnostni energetskih storitev za vse.

5. Globalen okvir ukrepanja na področju prilagajanja, ki bo v velikem obsegu povečal podporo državam v razvoju za njihovo prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjšal ranljivost in gradil odpornost ter upravljal z izgubami in škodo zaradi neizbežnih posledic podnebnih sprememb.

5.1.1.2 Greenpeace

Realnost podnebnih sprememb prehitve ugotovitve znanstvenih raziskav in jasno postaja, da je grožnja nepovratnih učinkov bližje, kot smo mislili. Okno priložnosti, ki omogoča izognitev nenadzorovanim podnebnim spremembam, se hitro zapira.

Danes vemo, da bi dvig povprečnih globalnih temperatur za zgolj 1.5 °C lahko imel nepovratne vplive in da z dvigom za 2°C tvegamo katastrofalne podnebne spremembe, nad katerimi ne bomo imeli nadzora. Potrebujemo globalni načrt, ki dosega vrh dviga povprečnih globalnih temperatur tako hitro, kot je človeško mogoče in ki nam bo omogočil, da se vrnemo na ravni pod sedanjimi.

Čeprav je izziv ogromen, še nikdar ni bilo primernejšega trenutka za spremembo. Če želimo izkoristiti priložnost, ki jo ponuja decembrski podnebni vrh v Kopenhagnu, morajo svetovni voditelji prevzeti odgovornost in delovati skupaj za zaščito ljudi, okolja in planeta, ki ga - kolektivno - predstavljajo.

Zagotoviti morajo, da globalni izpusti toplogrednih plinov dosežejo svoj vrh do leta 2015 in se nato začno strmo zmanjševati, do sredine stoletja pa čim bolj približajo ničelni stopnji.

Od vlad in njihovih predstavnikov, ki se bodo decembra zbrali v Kopenhagnu na podnebnem vrhu Konvencije Združenih Narodov o podnebnih spremembah, Greenpeace zahteva, da se dogovorijo naslednje:

1. Razvite države morajo kot skupina zmanjšati izpuste za najmanj 40 % do leta 2020 (v primerjavi z ravnmi iz leta 1990). Najmanj tri četrtine tega znižanja mora biti doseženega znotraj njihovih državnih meja. Da bi lahko to časovnico uresničili, se morajo razvite države kot skupina dogovoriti o 23% zmanjšanju emisij v naslednjem ciljnem obdobju (2013-2017).

2. V duhu postopnega širjenja, poglobljanja in krepitve globalnega ukrepanja, morajo države v razvoju s pomočjo industrializiranih držav zmanjšati svojo pričakovano rast izpustov za 15-30% do leta 2020.

3. Za zaustavitev deforestacije in z njo povezanih izpustov v vseh državah v razvoju moramo do leta 2020 vzpostaviti mehanizem financiranja, pri čemer bi na ključnih območjih (Amazonski pragozd, porečje Konga, Rajski gozdovi) morali doseči ničelno stopnjo deforestacije do leta 2015. Prioritete morajo biti dane zaščiti gozdov z visoko varstveno vrednostjo in tistim, ki so pomembni za lokalno prebivalstvo in gozdne skupnosti. Znižanje teh emisij mora biti dodatno k ciljem zmanjšanja emisij razvitih držav.

4. Razvite države se morajo zavezati k zadostnemu financiranju, da se državam v razvoju omogoči pospešitev prehoda na čistejšo energijo, naglo znižanje deforestacije tropskih gozdov in da se prilagodijo na neizogibne vplive podnebnih sprememb. Potrebno je javno financiranje v višini okrog 110 milijard EUR na leto.

5. Od leta 2013 dalje bi morali projektno zasnovani mehanizmi čistega razvoja (CDM) biti omejeni na tiste države v razvoju, ki imajo malo zmožnosti, da zmanjšajo izpuste. Ustvarjeni morajo biti novi tržni mehanizmi, ki bi nudili spodbudo bolj zmogljivim državam, da preidejo na nizkoogljično razvojno pot.

6. Znotraj post-2012 dogovora se jedrska energija, zajemanje in shranjevanje ogljika (CCS) ter druge netrajnostne tehnologije ne smejo šteti kot »merljiva, prijavljena in potrjena« podpora razvitih držav. Dodatno se mora iz vseh mednarodnih ogljičnih trgov izključiti umazane kredite (pridobljene z netrajnostnimi tehnologijami).

7. V post-2012 sporazumu morajo biti primerno rešene tudi emisije iz mednarodnega letalstva in pomorstva. Oba sektorja sta hitro rastoča in predstavljata pomemben vir emisij.

8. Vsa finančna sredstva, pridobljena v okviru sporazuma iz Kopenhagna, bi morala biti nadzorovana s strani strukture ZN, spremljati pa jih mora tudi močan skladnostni režim z resnimi kaznimi. Upravljanje teh mehanizmov mora biti demokratično, vključevalno, odgovorno in transparentno ter mora dovoljevati sodelovanje tistih, ki so neposredno vključeni.

9. Del Kopenhagenskega sporazuma mora biti tudi opuščanje vodikofluoroogljikov (HFC) na globalni ravni.

5.1.1.3 GWP Slovenija (Global Water Partnership Slovenija)

Od konference v Kopenhagnu ne pričakujemo velikih odločitev, morda nekaj prijaznih sklepov. Dokler se vse razvite države ne bodo usklajeno lotile ukrepov, učinka ne bo. Pa še tedaj je zelo vprašljiv časovni okvir, običajno pri reševanju tako obsežnih problemov v naravi, hitrih odzivov ni pričakovati.

Omenili pa bi nekaj pomembnih dejstev, ki so nekako zapostavljena v večini razprav okoli posledic klimatskih sprememb. Posledice klimatskih sprememb se močno odražajo v spremembi klime same in o tem slišimo zelo veliko. Tudi o vplivu na kmetijstvo slišimo precej, manj se razpravlja o vplivih klimatskih sprememb na hidrološke razmere, čeprav jih tudi pri nas že v veliki meri čutimo (pogostejše in močnejše suše, poplave). Kot nam je sporočila izvršilna sekretarka GWP, dr. Ania Grobicki, je voda nekako "izpuhtela" iz razprave in pogajalskih izhodišč na pripravljalni konferenci za COP15 v Barceloni novembra meseca. Ocenjujem, da mora voda dobiti primerno prioriteto v razpravi na COP15.

V GWP menimo, da je glede na razvoj dogodkov najučinkovitejši način za soočenje s klimatskimi spremembami PRILAGAJANJE nanje. Danes sicer veliko govorimo o rabi energije iz obnovljivih virov, kar je nedvomno koristno. Sončna energija, toplotne črpalke, vetrna energija, male hidroelektrarne verjetno ne predstavljajo večje nevarnosti. Precej več razmisleka pa je potrebna ob gradnji večjih hidroelektrarn, za katere se proizvajalci električne energije v Sloveniji zelo navdušujejo. Zanimivo bi bilo vedeti s kakšnimi varnostnimi faktorji, glede na pretekle hidrološke podatke, računajo. Ob nalivih, s kakršnimi se soočamo in kakršne je pričakovati v prihodnosti, je za to potrebna preiščljena strokovna ocena.

Zavedati se moramo dejstva, da narava ni niti v najmanjši nevarnosti, v resni nevarnosti je obstoj človeštva. Če s površja zemlje izgine človek, si bo narava že opomogla.

Končni sporazum bi bil veliko presenečenje. Žal pa časa za začetek ukrepanja ni prav veliko ali bolje nič. Odgovornost razvitih držav je večja, saj so tudi več doprinesle k sedanjemu stanju. Po drugi strani pa so države v razvoju večje onesnaževalke zaradi starih tehnologij. Najbolj učinkovita pomoč razvitih nerazvitim bi bilo nadomeščanje tehnologij z boljšimi. Zelo pomemben ukrep je izobraževanje in osveščanje javnosti, ne le politike. Stroga kontrola je tudi pogoj za uspeh.

Zamisli se moramo, kje lahko kaj storimo. Manj voženj z avtom, varčevanje pri ogrevanju, nakup aparatov z manjšo porabo energije. Na tem nivoju lahko veliko stori politika: urejanje mestnega prometa, kolesarskih stez, morda subvencije pri nakupu ali proizvodnji aparatov z manjšo porabo energije. Subvencije pri investicijah pri obnovljivih virih. Misli pa je treba tudi na prilagajanje, saj je vprašanje ali bodo ukrepi učinkovali hitro. Tukaj se srečamo z ravnovesjem narave, gozdov, renaturacijo vodotokov in poplavnih površin.

5.1.1.4 Umanotera

Pričakujemo, da bo v Koebenhavnu dosežen dogovor, ki mora izpolniti tri pričakovanja:

(1) mora postaviti tako ambiciozne cilje, da bi to pomenilo korenit zasuk v sedanjih vzorcih rabe fosilnih goriv, uničevanja tropskih gozdov in pridelovanja hrane. (konkretno bi to pomenilo vsaj 40% zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov iz razvitih držav do leta 2020 glede na 1990, kar je tehnološko in finančno vsekakor možno)

(2) mora biti pravičen, kar pomeni, da bomo razvite države sprejele zgodovinsko odgovornost za dosedanje izpuste, in sicer na dva načina: državam v razvoju financirale ukrepe prilagajanja in prehod na čiste tehnologije. Moramo se zavedati, da smo v razvitih državah dosegli stopnjo blaginje na račun velikih izpustov v ozračje - ZDA, Evropa in bivša Sovjetska zveza smo odgovorni za kar 70 % izpustov od začetka industrijske revolucije do danes.

(3) dogovor mora zagotoviti izvajanje in doseganje ciljev, da ne bo ostalo zgolj pri mrtvih črkah na papirju. To lahko dosežemo tudi s sankcijami, npr. po vzoru Svetovne trgovinske organizacije. Le-to bo zagotovilo stopnjo medsebojnega zaupanja in upoštevanja dogovora, kar je pogoj za uspeh.

5.2 Koliko časa lahko mednarodna skupnost še porabi, da doseže dokončni sporazum?

Sodelujoči v razpravi so se strinjali, da ima mednarodna skupnost malo časa za dosego dokončnega sporazuma.

Izpostavljeno je bilo mnenje, da je upravičeno pričakovati, da po 17 letih mednarodnih podnebnih pogajanj res ne potrebujemo še dodatnega časa za končni uspeh. A vse kaže, da mnoge države želijo doseči le politični dogovor z zelo ambicioznimi globalnimi cilji in jasnim časovnim okvirjem za dokončanje tehničnega izvedbenega dela v prihodnjih 6 mesecih - predvsem zaradi nejasnih stališč v ZDA, ki še nimajo v kongresu podprtih ciljev.

Manjši del sodelujočih pričakuje dokončni sporazum najkasneje v dveh ali treh letih, čez 15 let ali takrat, ko bo mednarodno skupnost prizadela huda naravna katastrofa.

5.3. Kakšno odgovornost za zmanjšanje izpustov bi morale prevzeti razvite države in kakšno države v razvoju?

V razpravi so se oblikovali dve skupini mnenj. Prva skupina razpravljavcev meni, da mora biti

odgovornost za zmanjšanje izpustov enakomerno porazdeljena med razvitimi državami in državami v razvoju. Druga skupina sodelujočih v razpravi je mnenja, da bi morale odgovornost za zmanjšanje izpustov prevzeti razvite države.

Pri enakomerno porazdeljeni odgovornosti je bilo izpostavljeno mnenje, da bi morala biti referenčna obdobja za doseganje ciljev dovolj dolga.

S strani zagovornikov večje odgovornosti razvitih držav je bilo podano opozorilo, da bi se razvite države morale zavedati, da s prenosom stari tehnologij v države tretjega sveta posredno povzročajo dodatno onesnaženje in izpuste. Države v razvoju pa bi si morale na drugi strani prizadevati, da teh zastarelih tehnologij ne bi kupovale oz. prevzemale.

Izraženo je bilo tudi stališče, da je potrebno povečati zaveze za zmanjšanje izpustov. Kot eden izmed načinov je bila izpostavljena poenostavitev evropske zakonodaje, ki vpliva na "vse", kar proizvaja CO₂. Enako velja za Slovenijo, ki mora pospešiti zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov.

Poleg etične odgovornosti se mora država Slovenija zavedati, da mnogi ukrepi za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov prinašajo koristi: predvsem ukrepi za večjo energetske učinkovitost znižujejo stroške, dvigujejo produktivnost in inovativnost, zmanjšujejo odvisnost od fosilnih goriv, izboljšujejo kakovost okolja itd. Mnoge ukrepe je možno tudi lepo povezati z ukrepi za oživljanje gospodarstva. Na primer Južna Koreja je kar 68% celotne vrednosti paketa za oživljanje gospodarstva namenila za "zelene ukrepe", Kitajska 34% in celo ZDA 17%. Slovenija tukaj izrazito zaostaja.

5.4. Kako bi morala biti porazdeljena finančna bremena?

V razpravi je prevladovalo mnenje, da bi morale finančno breme prevzeti razviti države.

V razpravi podani argumenti za takšno mnenje so bili naslednji:

- razvojni argument, ki izpostavlja, da bodo razvite države s prevzemom finančnega bremena omogočile državam v razvoju enakopraven gospodarski razvoj, ki bo rezultiral v manjši onesnaženosti planeta (npr. finančna pomoč pri razvoju zelenih tehnologij);
- kapacitetni argument, ki izpostavlja, da bodo države v razvoju izpuste znižale bistveno lažje in z manjšimi stroški, kot razvite države;
- etični argument (bogatejše države naj prevzamejo večji delež stroškov);

Izraženo je bilo tudi nasprotno stališče, da naj vsaka država nosi svoje stroške. Razviti svet naj ne plačuje stroškov držav v razvoju, vendar pa naj jih tudi ne izkorišča (s preprodajo emisijskih kuponov ipd.). Izjemo lahko predstavljajo le najrevnejše države, ki pa nikoli niso bile problematične glede emisij. Tam lahko razvite države preventivno pomagajo, da se ne bi razvijale in uporabljale zastarele tehnologije.

5.5 Kakšna stališča naj na COP15 zastopa EU in kako naj nastopa Slovenija?

Pri vprašanju stališč EU in Slovenije na konferenci so se oblikovale tri skupine mnenj (kozmpolitska, diplomatska in nacionalna). Prva skupina zagovarja mnenje, da morala Slovenija zagovarjati globalni interes na podlagi pravičnosti, druga skupina zagovarja diplomatsko vlogo Slovenije kot povezovalke različnih interesov, mnenje nacionalne skupine pa temelji na zagovarjanju izključno interesov države Slovenije.

Kozmopolitska skupina sodelujočih v razpravi je mnenja, da mora Slovenija deliti usodo sveta, ne le ljudi na vseh celinah, ampak tudi rastlin in živali. Nacionalni interesi morajo biti podrejeni skupnemu - globalnemu, vendar pa postavljeni na temeljih pravičnosti. Podobno kot diplomatska skupina mnenj, tudi kozmopolitska skupina meni, da lahko Slovenija odigra mediacijsko vlogo med zahtevami držav v razvoju in razvitimi. Kot majhna država, kjer politika ni tako pod vplivom "fosilnih" interesnih skupin, je lahko bolj odločna. Lahko bi tudi prisluhnila znanosti in v politični prostor prinesli njihova spoznanja. Ali pa glas malih otoških držav, ki si zaradi dvigovanja morske gladine že iščejo nova domovanja. Lahko bi se pridružila državam, ki so najavile ambiciozne cilje, kot npr. Norveška, ki predlaga 40% zmanjšanje izpustov v razvitih državah do leta 2020.

Diplomatska skupina razpravljavcev meni, da naj Slovenija zastopa stališče, da se naj razvite države čim prej sporazumejo, da se podpiše zavezujoč sporazum. EU naj ima vodilno vlogo v spremembah gospodarstva držav in mentalitete vseh ljudi. Slovenija kot mala država nima močne vidne vloge v EU in posledično svetu, ima pa možnost moralizirati in to pokazati na njeni dokaj čisti in urejeni pokrajini. Vloga Slovenije je predvsem v povezovanju različnih interesov ter iskanju skupnega konsenza med članicami EU. EU bi morala ubrati politiko, kjer bo pripravljena pomagati ostalemu svetu, da dojame, kaj za vse nas pomeni narava.

Nacionalna skupina zagovarja mnenje, da bi se zaradi afere "Climategate" predstavniki Slovenije morali zavedati, da so odgovorni slovenskim davkoplačevalcem in volivcem, da države ne obvežejo k dragim nesmiselnim in nekoristnim ukrepom proti neobstoječi izmišljeni nevarnosti, ki naj bi bil CO₂. Zgledovati se je potrebno po tistih predstavnikih, ki se do svojih dežel obnašajo odgovorno in obljubijo čim manj - pa še to čim bolj medlo. Slovenija naj ne sprejema nikakršnih deklaracij, ki bi ogrozile razvoj in napredek Slovenije.

5.6 Ostale vsebinske teme, ki so jih sodelujoči odprli med razpravo

5.6.1 Kaj povzroča podnebne spremembe?

V razpravi so bila podana različna stališča in interpretacije o tem ali so podnebne spremembe rezultat človekove dejavnosti oziroma ali gre procese, na katere človek nima vpliva.

Del razpravljavcev meni, da so podnebne spremembe neposredni rezultat človeške dejavnosti (prevelika poraba fosilnih goriv v prometu in v energetiki). Povečevanje uporabe fosilnih goriv v prihodnosti je zato neupravičeno in neodgovorno do naslednjih generacij.

Izpostavljeno je bilo mnenje, da se globalno segrevanje v resnici ne dogaja ter da se že 10 let dogaja ohlajanje navkljub vsem grožnjam in napovedim IPCC računalniških modelov (afera "Climategate"). Ne obstaja globalno segrevanje niti ne vremenske spremembe. Histerijo v zvezi s podnebnimi spremembami poganja propagandna politična mašinerija OZN, ki ima svoje interese po pridobivanju moči. Neodgovorno do davkoplačevalcev je, če se tako imenovani "strokovnjaki" ne potrudijo in ne poiščejo originalnih virov, pač pa le ponavljajo propagandno gradivo IPCC. Iz originalnih - nepredelanih podatkovnih zbirk o meritvah temperature po svetu je namreč jasno da ni nobenega globalnega segrevanja.

5.6.2 S katerimi viri energije je potrebno nadomestiti fosilne vire?

V nadaljevanju so predstavljena mnenja sodelujočih v razpravi, ki se nanašajo na posamezne vire energije pri nadomeščanju fosilnih virov ter njihovo uporabo in omejitve.

5.6.2.1 Les

S podnebnimi spremembami se bomo najbolj učinkovito spopadli s prehodom na energetske nepotrpatne materiale in tehnologije. Tu je odločilen les in predelava lesa, ki je do okolja in človeka najbolj prijazen. Lesni izdelki bi morali biti uvrščeni v najvišji možni način vzpodbud oz. bonitet.

Slovenija ima s svojim lesnim bogastvom in ob veliki energetske odvisnosti (imamo le 10 % lastnih energentov od trenutne porabe energije) v lesu edinstvene možnosti v primerjavi z drugimi državami v Evropi. S predelavo lesa ne bomo reševali le okoljskega problema (in plačevanja kazni za prekoračeno emisijo toplogrednih plinov), ampak in predvsem tudi gospodarsko krizo ter zaposlitev (posebno razvoj podeželja). Les kot material je človeku prijazen in predstavlja odgovor na obvladovanje podnebnih sprememb (npr. skladiščenje CO₂ v izdelkih iz lesa).

5.6.2.2 Jedrska energija

Človeštvo se mora ozreti po novih virih energije, pri čemer je potrebno dati jedrski energiji enake možnosti kot ostalim obnovljivim virom. Podan je bil predlog, da naj jedrska energija konferenca v Kopenhagenu umesti med CDM mehanizme (clean development mechanism). Jedrska energija je komercialni vir velikih kapacitet nizko cenovne električne energije, vendar pa se Evropa noče jasno opredeliti v prid temu viru energije. Odločitve so prepuščene industriji sami, ki pa (razen v nekaterih državah) ne zmore obvladovati kompleksnih problemov vzgoje kadrov, socialnih, pravno-administrativnih in finančno investicijskih problemov. Zopet so potrebne odločne strateške odločitve, ki bi dale mladim karierno perspektivo, industriji pa zagotovila za zmanjšanje investicijskih tveganj in nadaljnji razvoj.

5.6.3 Produksijske in finančne omejitve obnovljivih virov

Če bomo 25 odstotkov energije pridobili iz obnovljivih virov, ne da bi znali izračunati, koliko energije lahko realno sploh pridobimo iz teh virov v danem času (na primer iz hidroelektrarn na Savi, iz biomase in fotovoltaičnih celic) in po kakšni ceni v primerjavi s projekcijami potreb, je to neodgovorno. Sonce je res velik vir energije in je nanj vredno računati, vendar je realna količina sončne energije v elektroenergetskem sistemu omejena na približno 10 odstotkov zaradi zagotavljanja stabilnosti sistema (kadar ni sonca, ni elektrike), dokler ne bo izdelana tehnologija shranjevanja od sonca pridobljene energije. Drugi problem je cena, ki je vsaj desetkrat višja od drugih komercialnih neogljjičnih virov (na primer vodnih ali nuklearnih). Subvencije sicer povečujejo delež fotovoltaičnih naprav, vendar takšno ravnanje cenovno ni vzdržno, če bi se delež tovrstne energije povzpел na raven, kot bi si jo želeli z energetskega stališča. Breme bi spet nosili davkoplačevalci in podjetja z velikim vložkom energije v končne izdelke.

5.6.4 Energetska učinkovitost, zanesljivost in naložbe

Rešitev zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov je v prestrukturiranju gospodarstva, ki bo vodilo k splošnemu zmanjšanju porabe energije. Energetika še vedno sloni predvsem na fosilnih gorivih. Namesto da bi se odvisnost od potencialno nezanesljivih dobaviteljev energentov zmanjševala, se le še povečuje. Slovenija bi morala spremeniti energetske sistem in uvesti obnovljive vire. Potreben je pritisk na slovensko politiko, da čimbolj sprostí ovire (občinski OPN-ji - prostorski načrti), bančne garancije so previsoke za tovrstne naložbe, električno omrežje je treba usposobiti za decentraliziran odjem elektrike.

5.6.5 Električni avtomobil

Transport je eden od največjih porabnikov fosilnih goriv (nafta). Vložki v izpopolnjevanje motorjev

z notranjim izgorevanjem so bili veliki in industrija nedvomno želi povrnitev vložkov. Tudi dobički naftne industrije so vrtoglavo visoki. Industrija sama se temu ne bo odpovedala prostovoljno, če Evropa kot celota okleva z bolj odločnimi strateškimi odločitvami, ki bi na primer narekovale široko uvedbo električnih avtomobilov. Evropska avtomobilska industrija je v nevarnosti, da bo zaostala pri razvoju te vrste vozil. Seveda so za tako strategijo potrebni zadostni viri električne energije.

5.7 Kakšen bo vaš osebni prispevek k uresničitvi ciljev?

Sodelujoči v razpravi so izpostavili naslednje prispevke k uresničitvi ciljev na področju odpravljanja vzrokov podnebnih sprememb: sortiranje in reciklaža odpadkov, preiščljena raba električne energije, varčno ogrevanje, ugašanje luči in aparatur, poraba okolju prijaznih čistil, varčni gospodinjski aparati, vožnja s kolesom in vlakom hoja, bombažne vrečke za nakupe, manjša potrošnja, uporaba toplotne črpalke (brez pomoči države), izolacija hiše, uporaba avtomobila "na plin", investicija v sončne kolektorje za ogrevanje sanitarne vode; izgradnja prvega slovenskega daljinskega ogrevanja z geotermalnim virom, uporaba mestnega potniškega prevoza, vplivanje na zakonodajo;

Velika večina teh investicij se je zgodila brez pomoči in subvencij države. Zato je dodatni napredek pri zmanjševanju ogljičnega odtisa mogoče doseči predvsem z ukrepanjem države - npr. s prehodom na večji delež obnovljivih virov za proizvodnjo električne energije.

5.8 Ali in kako ste pripravljeni spremeniti svoje dnevne navade, da bi živeli »bolj zeleno«?

Večina sodelujočih razpravljavk in razpravljavcev je že spremenila osebne navade in jih še spreminja, da bi živeli bolj zeleno. Manjši del je skušal vplivati tudi na svoje družine in prijatelje. Spremembe dnevnih navad se nanašajo na pridelovanje lastne "zelene hrane" (sadje, zelenjava), uporabo javnega prometa, ločevanje odpadkov, odpoved mesni hrani (proizvodnja klavnih živali povzroča najmanj 51% toplogrednih plinov, žito in zelenjavo, ki jo sedaj pojedjo klavne živali, pa bi pojedli lačni ljudje), rabo naravne toplote, hlada, deževnice, vode iz vrtine, lesno biomaso, lastno fotovoltaike, bio zelenjavni in sadni vrt, plodonosne drevesne vrste, živalstvo, rastlinstvo, zdravo rekreacijo na lasten pogon ter slednje intuiciji. Veliko je odvisno tudi od osebne integritete posameznika, saj marsikdo še vedno ni spremenil svojih navad v bolj zelene.

Podano je bilo tudi opozorilo, da je valiti breme odgovornosti za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov na posameznike nerealno in nepošteno do tistih z najnižjimi dohodki, saj ekologija stane. Potrebne so strateške odločitve na Evropskem in na državnem nivoju. Pri tem pa tako Evropske kot državne institucije ne dajejo ravno najboljšega zgleda. Prav pa bi bilo, da bi svojo učinkovitost poskušal povečati tudi javni sektor (po vsem svetu, vendar me zanima zlasti naša država in EU), ki breme prihrankov in vse druge nevšečnosti vedno v celoti prenese na ostale družbene segmente, ali pa jih kvečjemu prerazporeja, medtem ko sam deluje približno skladno s tretjim zakonom termodinamike (stalno naraščanje entropije). To izkazuje tudi nenehna rast proračunske porabe.

Podano je bilo tudi mnenje, da je potrebno še vedno ozaveščati in izobraževati državljane o spreminjanju dnevnih navad v bolj zelene. Gre za majhne, navidez nepomembne korake, ki pa bi, v kolikor bi bili v zavesti nas vseh, po kapljicah prispevali ogromno k spremembam v ozračju. Sprememba navad ob drugačnem tempu življenja ne bi bila tako drastična, prav vse pa se začne v glavah vsakega, ki živi na Zemlji.

5.9 Ste pripravljeni na povišanje cen izdelkov, ki bi nas prisilile k bolj preišljenemu trošenju?

Večina sodelujočih v razpravi pričakuje oz. je mnenja, da bi se ob določenih pogojih morale povečati cene izdelkov, ki bi nas prisilile k bolj preišljenemu trošenju.

Cene bi se morale povišati za izdelke, ki močno onesnažujejo okolje (bodisi v izdelavi, bodisi kot odpadek). Onesnaževalec naj plača več. Prav tako bi bila višja cena upravičena v primeru, da se surovina reciklira in večkrat uporabi (npr. embalaža potrošnega materiala - ustekleničena voda, katero bi posameznik enkrat kupil in potem večkrat uporabil). Okoljski stroški morajo biti vključeni v ceno produktov, pri čemer se mora zbrani denar dosledno vlagati v prilagajanje/blazenje podnebnih sprememb. DDV pri okolju prijaznih izdelkih bi se moral zmanjšati na 8 %, s čimer bi države pokazale željo, da se poveča osveščenost; pri ostalih sredstvih, ki niso okolju prijazna, pa se DDV lahko celo poveča (morda na 30% ali 40%).

Pri tem je bilo podano opozorilo, da bomo morali biti ob podražitvi cen energentov (predvsem za ogrevanje) pozorni na energetske revščine in tu lahko veliko naredi država s pomočjo pri izolaciji stavb za socialno bolj šibke družine.

Podano je bilo tudi nasprotno mnenje, da je umetno povišanje cen izdelkov slaba rešitev, njihova socialno motivirana diferenciacija pa še slabša (posebej tam, kjer deluje trg). Prav tako povišanje cen izdelkov, če bomo vsi delovali v eno smer, posledično ne bo potrebno.

5.10 Kateri izdelki naj bi to bili, da ne bi obremenili tistih skupin prebivalstva, ki živijo skromno in bi jih s podražitvami lahko pahnili v revščino?

Osnovni prehrabeni izdelki se ne bi smeli dražiti, če se že mora, naj se dražita alkohol in cigareti. Podraži se naj embalaža potrošniškega materiala. Pričakuje se tudi občuten dvig cen energije, elektrike, potovanj z letalom in hrane, ki prihaja od daleč, kar bo imelo pozitivne učinke s spodbujanjem večje prehranske samooskrbnosti. Najti neko ravnotežje je težak korak. Ni nujno, da bi se s tem povečal prag revščine, priložnosti tu je še ogromno.

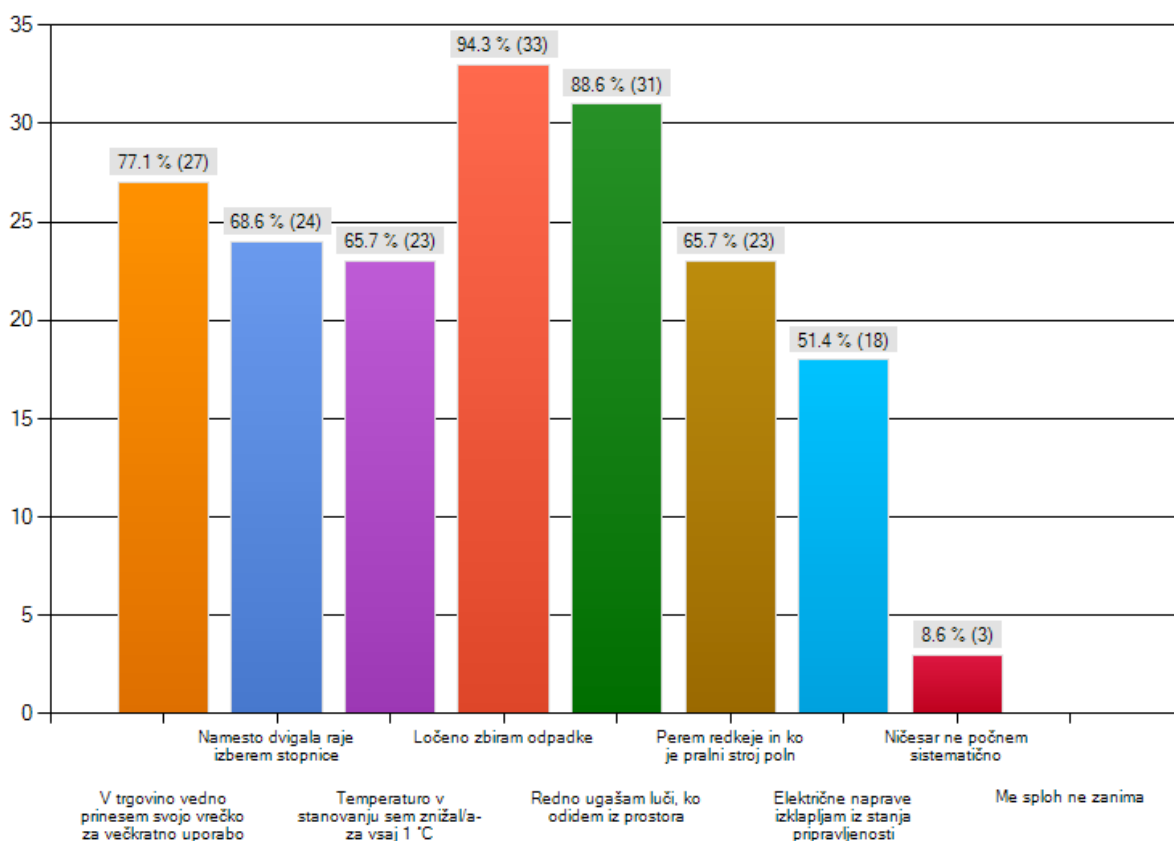
Podano je bilo opozorilo, da je revščina že tukaj. Ogromno slovenskih državljanov je že pahnjenih vanjo, tega se sploh ne zavedamo.

5.11 Kateri izdelki naj bi to bili, da ne bi obremenili tistih skupin prebivalstva, ki živijo skromno in bi jih s podražitvami lahko pahnili v revščino?

Na vprašanje »Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja?« so sodelujoči v spletni anketi razvrstili naslednje odgovore:

Tabela št. 1: Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja? Možnih več odgovorov. N=35.

Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja? (možnih je več odgovorov)

S tabele št. 1 je razvidno, da anketiranci najpogosteje ločeno zbirajo odpadke (33 oz. 94%), redno ugašajo luči, ko odidejo iz prostora (31 oz. 88%) in v trgovino vedno prinesejo svojo vrečko za večkratno uporabo (27 oz. 77%). Anketiranci najmanj pogosto izklapljujejo električne naprave iz stanja pripravljenosti (18 oz. 51%), perejo redkeje in ko je pralni stroj poln (23 oz. 65%) ter so znižali temperaturo v stanovanju za vsaj 1 °C (23 oz. 65%).

5.12 Ostali komentarji in vprašanja sodelujočih v razpravi

5.12.1 Zavajajoč naslov spletne razprave

Izraženi sta bili mnenji, da je naslov spletne razprave ponesrečen in zavajajoč. Podnebne spremembe so predvsem naravni pojav, narave pa ni mogoče premagati niti se ni dobro z njo boriti. Človek si v zadnjih letih želi le omejiti svoj vpliv na te podnebne spremembe. Ta vpliv je relativno majhen, premalo raziskan, statistično nezadostno obdelan in precej demagoško obravnavan, kljub temu pa je iz številnih razlogov dobro, da človeštvo poskuša zmanjšati emisije toplogrednih plinov. S tem bo namreč prihranilo naravne vire, zmanjšalo dejansko onesnaževanje okolja in znižalo stroške v marsikateri dejavnosti. Poleg tega bo tudi razvilo nove tehnologije, kar pomeni več znanja, več delovnih mest in splošno večjo učinkovitost. Naslov je prav tako tudi škodljiv za človeštvo, saj nakazuje da človek lahko premaga podnebne spremembe. Narava ni podrejena človeku, ampak je on le njen del, zato je v njegovi moči samo to, da si to prizna, se s svojimi dejanji bolj poveže z naravo, ter se kolikor je mogoče pripravi na možne posledice podnebnih sprememb.

Podan je bil predlog, da je potrebno nemudoma spremeniti naslov v »Kako se prilagoditi na posledice spreminjanja podnebja alias kako ohraniti človeško vrsto«.

Če je torej prebivalstvo najprej treba malce prestrašiti, da bo bolj zavzeto sodelovalo pri doseganju zastavljenih ciljev, potem je menda utemeljen tudi pristop, ki so ga ubrali nekateri aktualni in bivši svetovni voditelji in drugi mnenjski vodje, torej nazorno in brutalno opisovanje katastrof, ki domnevno grozijo našemu planetu. Zadoščati bi morale tudi dosledno opozarjanje na ugodne ekonomske učinke prihrankov energije in surovin oz. rabe obnovljivih virov, ustrezna davčna politika ipd.

5.12.2 V razpravi podana vprašanja

Prek spletnega foruma je bila posredovana naslednja vprašanja, ki so se nanašala na temo spletnega posveta:

- 1. Kako bo Slovenija v prihodnosti zmanjšala emisijo TP, če bo gradila nov blok TE v Šoštanju in plinsko elektrarno v Kidričevem?*
- 2. Le čemu nam je potrebno (ob odpustkih) plačevati tako visoke kazni za prekomerne izpuste?*
- 3. Ali ne bi bilo smiselno ta denar vložiti v razvoj in prestrukturiranje gospodarstva, ki bo do okolja in človeka vzdržno, predvsem pa ne bo energetsko potratno?*
- 4. V Kopenhagnu je bil razkrit "Danski dokument", ki razkriva zakulisne igre in izigravanja. Ali ste ugotovili, kam so v tem dokumentu razvrstili Slovenijo? Ali med dežele, ki jim bo dovoljen razvoj, ali med dežele, ki naj bi jih potisnili v nerazvito stanje?*
- 5. Kljub velikim besedam je Evropa (pre)majhen proizvajalec osnovnih komponent za fotovoltaične celice v primerjavi s proizvajalci na daljnem vzhodu. Ali to pomeni, da oni (kljub drugačnim očitkom) jemljejo podnebne spremembe bolj resno od Evrope?*

6. Foto utrinek spletnega video prenosa

Spletni video prenos javne razprave »Kaj pričakujemo od podnebne konference v Kopenhagnu?«, ki je potekala 7. decembra v Ljubljani

evropske-razprave.si (Neimenovan)

Spletni video prenos - Evropski parlament - 7.12.09

7. december

VIDEO PRENOS

Kako najpogosteje skrbite za ohranjanje okolja?

SPLETNA ANKETA

Aktualno

- 7.12.2009 ob 17:00: Spletni video prenos in klepetalnica javne razprave Kaj pričakujemo od podnebne konference v Kopenhagnu?
- 7.12.2009 ob 10:00: Spletni video prenos in klepetalnica Državlanskega foruma iz Maribora

Zadnji video

Zadnje sporočilo:
0 minutes ago

Simon Delako : Spletni video prenos v tem trenutku spremlja 34 gledalcev. x

Končano

Avtor poročila

Simon Delakorda, moderator razprave
Inštitut za elektronsko participacijo (INePA)
Povšetova 37, 1000 Ljubljana
simon.delakorda@inepa.si
www.inepa.si